

**Quick-scan flora en fauna ten behoeve van
een bestemmingsplanwijziging van een perceel
aan de Dongenseweg 100 te Tilburg
en de natuurwetgeving**

**Quick-scan flora en fauna ten behoeve van
een bestemmingsplanwijziging van een perceel
aan de Dongenseweg 100 te Tilburg
en de natuurwetgeving**

Quick-scan flora en fauna ten behoeve van een bestemmingsplanwijziging van een perceel aan de Dongenseweg 100 te Tilburg en de natuurwetgeving

Opdrachtgever: Mevr. A.H.M. Knipscheer-Pals

Contactpersoon: Mevr. A.H.M. Knipscheer-Pals

Samenstelling: Margot Vervoort

Veldwerk: Margot Vervoort

Quick-scan flora en fauna ten behoeve van een bestemmingsplanwijziging van een perceel aan de Dongenseweg 100 te Tilburg en de natuurwetgeving. [Samenst.: Vervoort, M.]; Dordrecht: Strix/NWC

Trefw.: Quickscan, flora en fauna, natuurwetgeving, Dongenseweg 100, Tilburg.

W923 / p14-096

Niets uit deze uitgave mag worden openbaargemaakt, danwel verveelvoudigd, door middel van: druk, fotokopie, microfilm of op enige andere wijze, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever of de opdrachtgever.

Dordrecht, oktober 2014

Foto voorpagina: Deel van het perceel aan de Dongenseweg 100 te Tilburg dat als bouwvlak wordt bestemd (door Margot Vervoort)

Inhoudsopgave

1	Aanleiding en doel	7
2	Gebiedsbeschrijving	9
3	Wettelijk kader	11
3.1	<i>Algemeen</i>	11
3.2	<i>De Flora- en faunawet</i>	11
3.3	<i>Ecologische Hoofdstructuur (EHS)</i>	13
3.3.1	„Nee, tenzij“-regime en compensatiebeginsel	14
3.3.2	Herbegrenzen EHS	14
3.3.3	EHS-saldobenadering	14
4	Toetsing Flora- en faunawet	17
4.1	<i>Methode</i>	17
4.2	<i>Resultaten</i>	19
4.3	<i>Conclusie en aanbevelingen</i>	21
5	Ecologische Hoofdstructuur (EHS)	25

Referenties

Bijlagen:

Bijlage 1: Tabellen Flora- en faunawet

Bijlage 2: Vogels, ruimtelijke ingrepen en de Flora- en faunawet

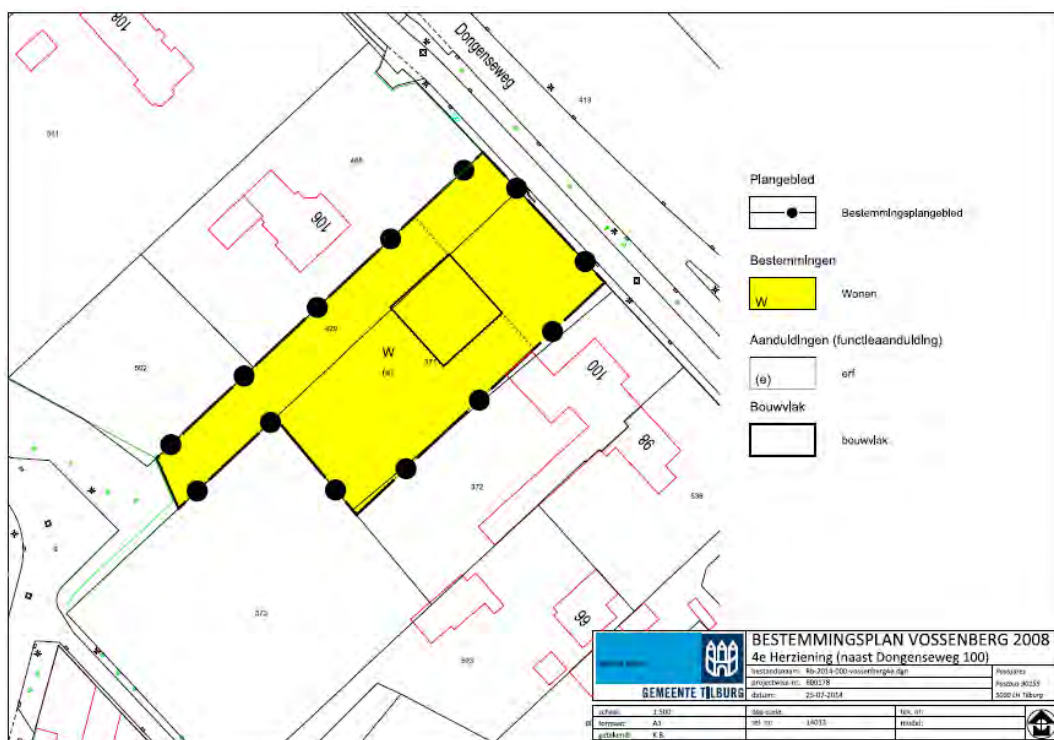
Bijlage 3: Vleermuizen, ruimtelijke ingrepen en de Flora- en faunawet

1 Aanleiding en doel

Voorheen was er op het perceel direct ten westen van de woning aan de Dongenseweg 100 een bouwvlak met bestemming “wonen” aanwezig. Onlangs is dit bouwvlak uit het bestemmingsplan „Vossenbergh” (waarvan het betreffende perceel onderdeel uitmaakt) verwijderd. De wens bestaat om het bestemmingsplan opnieuw te wijzigen en het betreffende bouwvlak weer aan het perceel toe te voegen (zie figuur 1).

Bij ruimtelijke ingrepen en het opstellen of wijzigen van een bestemmingsplan dient, in het kader van de Natuurwetgeving (Flora- en faunawet, Natuurbeschermingswet 1998 en Ecologische Hoofdstructuur) onderzoek gedaan te worden naar de aanwezige natuurwaarden en dient een beoordeling gemaakt te worden van eventuele negatieve effecten van de plannen op deze waarden.

Mevrouw Knipscheer-Pals, eigenaar van het perceel, heeft het Natuur-Wetenschappelijk Centrum (NWC) opdracht gegeven voor het uitvoeren van een quickscan flora en fauna op de locatie aan de Dongenseweg 100 te Tilburg en voor advisering omtrent de natuurwetgeving.

Figuur 1. Plangebied aan de Dongenseweg 100 te Tilburg. Het zwart omliggende vierkant binnen het bestemmingsplangebied geeft het gewenste bouwvlak aan.

Bron: Gemeente Tilburg

Figuur 2. Ligging van het plangebied 'Dongenseweg 100' te Tilburg (geel omcirkeld). Binnen een straal van 3 km (oranje cirkel) zijn geen Natura 2000-gebieden aanwezig. Wel liggen onderdelen van de EHS (groene vlakken) in de directe omgeving van het plangebied (zie ook figuur 3).

Figuur 3. Globale ligging van het bestemmingsplangebied 'Dongenseweg 100' te Tilburg (geel omlijnd) met daarop het gewenste bouwvlak (blauw omlijnd). Het bestemmingsplangebied ligt deels binnen de grenzen van de EHS (groene vlakken). Het gewenste bouwvlak valt buiten deze begrenzing.
Bron: <http://www.synbiosys.alterra.nl/natura2000/googlemapszoek.aspx>

2 Gebiedsbeschrijving

Het bestemmingsplangebied betreft een deel van de percelen aan de Dongenseweg 100 in de gemeente Tilburg, provincie Noord-Brabant. Aan de noordkant wordt het gebied begrensd door de Dongenseweg, aan de zuid- en oostkant door de overige percelen behorende bij Dongenseweg 100 en aan de westkant door de percelen van Dongenseweg 106 (zie figuur 1). Het plangebied bestaat uit een oprijlaan met bomen, een tuin met gazon, loof- en naaldbomen, een moestuin en een kleine schuur (zie foto's A t/m D). Het gewenste bouwvlak ligt ter hoogte van de huidige moestuin (zie foto voorpagina). Hier zijn enkele bomen aanwezig die, ten behoeve van eventuele nieuwbouw, zullen worden gekapt. Daarnaast zullen de bomen tussen de moestuin en de huidige oprijlaan mogelijk plaats moeten maken voor een extra toegangsweg naar de eventuele nieuwe woning. Binnen het bestemmingsplangebied zijn geen watergangen aanwezig. Op de overige percelen aan de Dongenseweg 100 zijn een woonhuis, terras, vijver, verschillende opstallen en een tuin met gazon, beplanting en loof- en naaldbomen aanwezig.

Beschermde gebieden

Het plangebied ligt niet binnen de invloedssfeer (straal van 3 km) van een Natura 2000-gebied en/of een Nationaal Landschap (zie figuur 2). Wel maakt een deel van het bestemmingsplangebied onderdeel uit van de Ecologische hoofdstructuur (EHS). Het gewenste bouwvlak valt buiten de begrenzing van de EHS (zie figuur 3).

Foto A. Oprijlaan met bomen

Foto B. Gazon met loof- en naaldbomen

Foto C. Moestuin

Foto D. Kleine schuur

3 Wettelijk kader

3.1 Algemeen

Het flora- en faunaonderzoek ten behoeve van de geplande bestemmingsplanwijziging aan de Dongenseweg 100 is getoetst aan de Flora- en faunawet (zie § 3.2 en hoofdstuk 4).

Het plangebied maakt geen onderdeel uit van een Natura 2000-gebied en/of een ander beschermd natuurgebied. De plannen zullen geen negatief effect op dergelijke natuurgebieden hebben. Toetsing in het kader van de Natuurbeschermingswet 1998 is daarom niet aan de orde.

Een deel van het bestemmingsplangebied maakt wel onderdeel uit van de EHS. Er zal in deze quickscan worden beoordeeld of de plannen ook getoetst moeten worden aan de wet- en regelgeving omtrent de EHS (zie § 3.3 en hoofdstuk 5).

3.2 De Flora- en faunawet

Een groot deel van de inheemse dier- en plantensoorten wordt in ons land beschermd door de Flora- en faunawet (2002). Deze wet bevat een aantal verbodsbepalingen, waarvan vooral artikel 8 t/m 13 van belang zijn in het kader van flora- en fauna (zie tekstvak 1). Deze verbodsbepalingen gelden overal in Nederland, ongeacht het type of de omvang van de werkzaamheden of activiteiten die uitgevoerd worden. De bepalingen van deze wet kunnen daarom van invloed zijn op ruimtelijke ingrepen, zoals het aanleggen van infrastructuur, het slopen en realiseren van bebouwing, het uitbreiden van industriegebieden en het kappen van bomen. Bij dergelijke (ruimtelijke) activiteiten moet op basis van de Flora- en faunawet en in het kader van het zorgvuldigheidsbeginsel en het voorzorgsbeginsel (Algemene Wet Bestuursrecht) een toetsing plaatsvinden. Deze toetsing moet de volgende onderdelen bevatten:

- Inventarisatie van wettelijk strikt beschermde flora- en faunasoorten in het plangebied en binnen de invloedssfeer van de activiteit of het plangebied:
- Inventarisatie/beoordeling van (significant) nadelige effecten op deze beschermde soorten en hun habitat (zowel binnen het plangebied als binnen de invloedssfeer van het plangebied), als gevolg van de activiteit:
- Indien nodig een opname van maatregelen die de negatieve effecten op de beschermde soorten en hun leefgebieden mitigeren en/of compenseren.

Sinds 2005 zijn de beschermde soorten uit de Flora- en faunawet verdeeld in drie groepen (zie bijlage 1 t/m 3), die middels de Algemene Maatregel van Bestuur (AMvB), artikel 75, ondergebracht zijn in drie tabellen:

Tabel 1: Algemene soorten

Voor deze soorten geldt een vrijstelling. Indien deze soorten in of binnen de invloedssfeer van het plangebied voorkomen, hoeft geen ontheffing van verbodsbepalingen uit de Flora- en faunawet aangevraagd te worden. Wel dient de Zorgplicht in acht genomen te worden.

Tabel 2: Overige soorten

Wanneer een door het ministerie goedgekeurde gedragscode van toepassing is op de activiteit, geldt een vrijstelling voor deze soorten. Indien deze soorten in of binnen de invloedssfeer van het plangebied voorkomen, hoeft dan geen ontheffing van verbodsbepalingen uit de Flora- en faunawet aangevraagd te worden. Wel moeten de activiteiten aantoonbaar uitgevoerd worden zoals in de gedragscode beschreven staat. Tevens geldt de Zorgplicht.

Indien er geen goedgekeurde gedragscode van toepassing is op de activiteit of het niet mogelijk is om volgens een dergelijke gedragscode te werken, dient bij overtreding van verbodsbepalingen een ontheffing aangevraagd te worden.

De aanvraag wordt beoordeeld op de volgende punten:

- In welke mate wordt de functionaliteit van de vaste voortplantings-, rust- en/of verblijfplaats aangetast door de activiteit?
- Is er sprake van verstoring van de vaste voortplantings-, rust- en/of verblijfplaats?
- Komt de gunstige staat van instandhouding van de soorten in gevaar?

Soorten van Tabel 3: Soorten bijlage 1 AMvB/ bijlage IV Habitatrichtlijn (HRL)

Bij overtreding van verbodsbepalingen uit de Flora- en faunawet, dient een ontheffing aangevraagd te worden op grond van een wettelijk belang uit artikel 2 van het Besluit vrijstelling beschermde dier- en plantensoorten (soorten bijlage 1 AMvB) of uit de Habitatrichtlijn (soorten bijlage IV HRL).

Deze belangen zijn:

- Bescherming van flora en fauna (b)
- Volksgezondheid of openbare veiligheid (d)
- Dwingende reden van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en voor het milieu wezenlijk gunstige effecten (e)
- Werkzaamheden in het kader van ruimtelijke inrichting/ontwikkeling (j)

De aanvraag wordt beoordeeld op de volgende punten:

- In welke mate wordt de functionaliteit van de vaste voortplantings-, rust- en/of verblijfplaats aangetast door de activiteit?
- Is er sprake van verstoring van de vaste voortplantings-, rust- en/of verblijfplaats?
- Is er een wettelijk belang (belang b, d, e of j)?
- Is er een andere bevredigende oplossing?
- Komt de gunstige staat van instandhouding van de soorten in gevaar?

Bij de aanvraag van een ontheffing Flora- en faunawet zijn een activiteitenplan en, in sommige gevallen, een compensatieplan noodzakelijk. Hierin staan de bevindingen uit de flora- en faunatoets kort vermeld en worden maatregelen beschreven die uitgevoerd zullen worden om er voor te zorgen dat de beschermde soorten in en binnen de invloedssfeer van het plangebied duurzaam in stand gehouden zullen worden.

Tenslotte beschermt de Flora- en faunawet vogels. Alle vogels die van nature in het wild voorkomen op het grondgebied van de EU zijn streng beschermd, inclusief hun eieren, jongen en in gebruik zijnde nesten. Overtreden van verbodsbepalingen zal in de meeste gevallen vermeden moeten worden door versturende werkzaamheden buiten de broedperiode uit te voeren.

Van een aantal soorten is de verblijfplaats, inclusief hun functionele leefomgeving, jaarrond beschermd. Tenslotte is er een groep waarvan de verblijfplaats, inclusief hun functionele leefomgeving, alleen jaarrond beschermd is als zwaarwegende feiten of ecologische omstandigheden dat rechtvaardigen. Zie verder bijlage 2.

3.3 Ecologische Hoofdstructuur (EHS)

De Ecologische Hoofdstructuur (ook wel Natuurnetwerk Nederland) is een netwerk van verbindingen tussen bestaande en nieuwe natuurgebieden. Het doel van de EHS is om de natuur in Nederland te behouden, te vergroten en te verbinden. Het ruimtelijk beleid voor de EHS, het „EHS-beschermingsregime“, beoordeelt plannen, projecten of handelingen afzonderlijk en is gericht op behoud, herstel en ontwikkeling van de wezenlijke kenmerken en waarden van de EHS. Dit regime is opgebouwd uit drie verschillende elementen:

- „Nee, tenzij“-regime en compensatiebeginsel;
- Herbegrenzen EHS;
- EHS-saldobenadering.

Voor elke ruimtelijke ingreep in een EHS-gebied dient beoordeeld te worden of de ingreep een significant negatief effect op de wezenlijke kenmerken en waarden van de EHS heeft. Indien de ingreep geen significant nadelig effect heeft, is het plan aanvaardbaar. Indien wel een significant negatief effect op de EHS wordt verwacht, kan de ingreep geen doorgang vinden. Hierop zijn echter twee uitzonderingen, namelijk ten aanzien van *individuele ingrepen* („nee, tenzij”-principe, zie §3.3.1), *individuele kleinschalige ingrepen* (herbegrenzen EHS, zie §3.3.2) en *combinaties van projecten* (EHS-saldobenadering, zie §3.3.3).

3.3.1 „Nee, tenzij”-regime en compensatiebeginsel

Individuele ingrepen in de EHS zijn *niet* toegestaan *tenzij*:

- er sprake is van een groot openbaar belang;
- er geen alternatieven beschikbaar zijn.

Indien niet aan bovenstaande voorwaarden wordt voldaan, kan de ingreep niet plaatsvinden. Indien wel aan deze voorwaarden wordt voldaan, kan de ingreep plaatsvinden, *mits* de eventuele nadelige gevolgen worden gemitigeerd en resterende schade wordt gecompenseerd en er geen netto verlies aan waarden optreedt (het compensatiebeginsel).

3.3.2 Herbegrenzen EHS

Met betrekking tot *individuele kleinschalige ingrepen* in de EHS, die niet voldoen aan de voorwaarden onder het „nee, tenzij”-regime, kan herbegrenzing van de EHS om andere dan ecologische redenen worden toegepast. Voor herbegrenzing geldt de strikte voorwaarde dat natuurwinst, mitigatie en compensatie gewaarborgd zijn. Wordt niet aan deze voorwaarde voldaan dan is het plan niet aanvaardbaar in die vorm.

3.3.3 EHS-saldobenadering

Voor *combinaties van plannen, projecten of handelingen* is het instrument EHS-saldobenadering van toepassing. Dit betekent dat het „nee, tenzij”-afwegingskader niet doorlopen hoeft te worden en er ook geen sprake is van compensatie zoals bij ingrepen onder het „nee, tenzij”-regime. EHS-saldobenadering is alleen toegestaan wanneer:

- kwaliteit en/of kwantiteit van de EHS op gebiedsniveau per saldo verbetert;
- de plannen, projecten of handelingen samenhangen in één ruimtelijke visie.

Indien niet aan bovenstaande voorwaarden wordt voldaan, dient alsnog het „nee, tenzij”-regime te worden doorlopen. Indien wel aan bovenstaande voorwaarden wordt voldaan kan de ingreep plaatsvinden, *mits* natuurwinst, mitigatie en compensatie gewaarborgd zijn. Kunnen deze niet gewaarborgd worden, dan is het plan alsnog niet aanvaardbaar

Tekstvak 1: Verbodsbepalingen uit de Flora- en faunawet

Artikel 8 t/m 13 van de Flora- en faunawet:

Artikel 8: Het is verboden planten, behorende tot een beschermde inheemse soort, te plukken, te verzamelen, af te snijden, uit te steken te vernielen, te beschadigen, te ontwortelen of op enigerlei andere wijze van hun groeiplaats te verwijderen.

Artikel 9: Het is verboden dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te doden, te verwonden, te vangen, te bemachtigen of met het oog daarop op te sporen.

Artikel 10: Het is verboden dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, opzettelijk te verontrusten.

Artikel 11: Het is verboden nesten, hollen of andere voortplantingsplaatsen of vaste rust- of verblijfplaatsen van dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te beschadigen, te vernielen, uit te halen, weg te nemen of te verstoren.

Artikel 12: Het is verboden eieren van dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te zoeken, te rapen, uit het nest te nemen, te beschadigen of te vernielen.

Artikel 13: Het is verboden planten of producten van planten, of dieren dan wel eieren, nesten of producten van dieren, behorende tot een beschermde inheemse of beschermde uitheemse plantensoort onderscheidenlijk een beschermde inheemse of uitheemse diersoort, te vervoeren, ten vervoer aan te bieden, af te leveren, te gebruiken voor commercieel gewin of binnen of buiten het grondgebied van Nederland te brengen of onder zich te hebben.

4 Toetsing Flora- en faunawet

4.1 Methode

In het kader van de Flora- en faunawet is op 10 oktober 2014 een quickscan flora en fauna uitgevoerd. Hierbij is rekening gehouden met de mogelijke aanwezigheid van en/of geschiktheid voor grondgebonden zoogdieren, vleermuizen, vogels met een vaste verblijfplaats, herpetofauna, ongewervelden en beschermde vaatplanten (zie onderstaande methodebeschrijvingen). Aangezien er binnen het bestemmingsplangebied geen water aanwezig is (de vijver behorende bij Dongenseweg 100 valt buiten het bestemmingsplangebied), kon de aanwezigheid van beschermde vissen en watergebonden ongewervelden (zoals libellen, waterslakken en waterkevers) bij voorbaat worden uitgesloten. Ook zwaarder beschermde vlinders zijn niet in deze quickscan meegenomen. Deze soorten stellen zeer specifieke eisen aan hun leefomgeving en komen slechts op een aantal locaties in Nederland voor. De directe omgeving van het plangebied behoort niet tot deze locaties en het perceel biedt geen geschikt habitat voor deze soorten.

Grondgebonden zoogdieren

Uit verspreidingsgegevens van de Zoogdierverseniging en de databank van het NWC blijkt dat in ieder geval de volgende strikt beschermde grondgebonden zoogdieren (mogelijk) in de omgeving van Tilburg voorkomen: Eekhoorn (*Sciurus vulgaris*), Steenmarter (*Martes foina*) en Das (*Meles meles*). Middels een inspectie van het plangebied te voet zal worden gezocht naar aanwezigheid en sporen van Eekhoorn, Steenmarter en Das. Daarnaast zal het plangebied worden beoordeeld op geschiktheid voor deze zwaarder beschermde zoogdiersoorten.

Vleermuizen

De binnen het plangebied aanwezige opstallen en bomen zijn potentieel geschikt als vaste rust- en verblijfplaats voor vleermuizen. Om deze reden zijn alle objecten tijdens de quickscan beoordeeld op de mogelijke functie ervan voor vleermuizen. Tevens is tijdens de quickscan beoordeeld in hoeverre het plangebied van belang zou kunnen zijn als vliegroute en/of foerageergebied voor deze soortgroep.

Om te beoordelen of de bebouwing geschikt is als verblijfplaats, is onder andere gelet op spouwgangen en overige openingen in muren en tussen dak en muur en op meststroken bij eventuele invliegopeningen. Ook is gelet op andere sporen van vleermuizen, zoals afgebeten insectenvleugels. Zulke sporen zijn in de praktijk echter lastig te vinden. Wanneer deze niet aangetroffen worden, betekent dit daarom niet automatisch dat er ook geen vleermuizen aanwezig zijn. In principe is vrijwel elk gebouw in Nederland geschikt als verblijfplaats: ieder gebouw met openingen vanaf 1,3 centimeter en wegkruipmogelijkheden zoals spouwmuren

en balken op een zolder, kan door vleermuizen gebruikt worden als verblijfplaats (Dienst Weg- en Waterbouwkunde, 2004). Bij beoordeling van bomen is gelet op de ouderdom van de bomen, de aanwezigheid van holtes en spleten en de kenmerken van deze holtes en spleten.

Vogels met een vaste verblijfplaats

Vogels met een vaste verblijfplaats zijn jaarrond beschermd door de Flora- en faunawet. Dit geldt ook voor hun functionele leefomgeving. Tijdens de quickscan is het plangebied onderzocht op de aanwezigheid van broedplaatsen van vogels met een vaste verblijfplaats en is bepaald welke gevolgen de voorgenomen plannen voor deze vogels met zich meebrengen. Ondermeer zijn de bomen en de aanwezige bebouwing binnen het plangebied beoordeeld op geschiktheid voor en aanwezigheid van verblijfplaatsen van vogels. Dit is gedaan door te letten op sporen (braakballen, veren, uitwerpselen, etc.), nesten (o.a. oude kraaiennesten) en aan de hand van waarnemingen van de betreffende vogelsoorten (geluid/zicht/territoriumindicerend gedrag). Tevens is bekeken of het gebied een significant onderdeel van de functionele leefomgeving van een vogelsoort met een vaste verblijfplaats zou kunnen uitmaken.

Herpetofauna

Volgens verspreidingsgegevens van RAVON en de databank van het NWC komen in de omgeving van Tilburg de volgende strikt beschermde soorten amfibieën en reptielen voor: Alpenwatersalamander (*Mesotriton alpestris*), Levendbarende hagedis (*Zootoca vivipara*), Hazelworm (*Anguis fragilis*), Vinpootsalamander (*Lisotriton helveticus*), Boomkikker (*Hyla arborea*), Heikikker (*Rana arvalis*), Kamsalamander (*Triturus cristatus*), Poelkikker (*Pelophylax lessonae*) en Rugstreeppad (*Epidalea calamita*). Tijdens de quickscan is, middels een inspectie van het terrein te voet, gezocht naar exemplaren van bovengenoemde soorten. Daarnaast is beoordeeld in hoeverre het plangebied geschikt is als leefgebied voor de betreffende amfibieën en reptielen.

Vaatplanten

Binnen het plangebied zouden beschermde vaatplanten voor kunnen komen. Tijdens de quickscan is daarom op de aanwezigheid van en geschiktheid van het gebied voor deze soorten gelet. Aan de hand hiervan zijn de gevolgen van de plannen voor beschermde vaatplanten bepaald.

4.2 Resultaten

Grondgebonden zoogdieren

In het plangebied is de Eekhoorn (een soort van tabel 2 van de Flora- en fauna-wet) rennend en springend tussen de bomen waargenomen. Er is in de aanwezige bomen geen nest van deze soort aangetroffen. De Das en Steenmarter zijn niet binnen het plangebied waargenomen. Het terrein biedt voor de Das ook geen geschikt leefgebied. Deze soort heeft een voorkeur voor kleinschalig akker- en weidelandschap (met verspreide bosjes, heggen en houtwallen), of vochtige heiden en rivierdalen. Het plangebied voldoet niet aan deze habitateisen en biedt bovendien niet voldoende dekking voor de Das. Voor de Steenmarter biedt (de directe omgeving van) het plangebied wel geschikt leefgebied. Met name de opstallen net buiten het bestemmingsplangebied, maar binnen de begrenzing van de percelen behorende tot Dongenseweg 100, kunnen als schuilplaats voor deze marterachtige functioneren. Er zijn hier tijdens het veldbezoek echter geen sporen (zoals vraatsporen en uitwerpselen) gevonden.

Foto's E en F. Bomen met spechtengaten binnen het bestemmingsplangebied, die mogelijk als vaste verblijfplaats voor boombewonende vleermuizen functioneren.

Vleermuizen

Aangezien deze soortgroep hoofdzakelijk gedurende de nacht actief is, kon tijdens het dagbezoek de daadwerkelijke functie van het gebied voor vleermuizen niet worden vastgesteld. De kleine schuur binnen het bestemmingsplangebied (zie foto D) is, vanwege de afwezigheid van spouwmuren en -gaten of andere openingen die als mogelijke invliegopening kunnen dienen, niet geschikt als vas-

te verblijfplaats voor vleermuizen. De drie tot vier bomen die binnen het gewenste bouwvlak staan (zie foto voorpagina) hebben geen holtes en zijn daarom ook niet van belang als verblijfplaats voor vleermuizen. Hetzelfde geldt voor de bomen langs de oprijlaan (zie foto A). Deze functioneren mogelijk wel als (klein deel van het) jachtbiotoop van verschillende soorten vleermuizen. In het zuidelijk deel van het bestemmingsplangebied (buiten de begrenzing van het gewenste bouwvlak) en van de overige percelen aan Dongenseweg 100 zijn wel enkele bomen met spechtengaten aanwezig (zie foto's E en F). Deze zouden door boombewonende vleermuizen als vaste verblijfplaats kunnen worden gebruikt. Tevens maakt het zuidelijk deel van het bestemmingsplangebied (en van de overige percelen aan Dongenseweg 100) waarschijnlijk deel uit van het jachtbiotoop van vleermuizen. Binnen het gewenste bouwvlak zijn verder geen duidelijke lijnvormige structuren (zoals een bomenrij) aanwezig. Er zal daarom als gevolg van de bestemmingsplanwijziging geen essentiële vliegroute van vleermuizen worden aangetast.

Vogels (met een vaste verblijfplaats)

Vogels met een vaste verblijfplaats zijn niet in het plangebied aangetroffen. Binnen het gewenste bouwvlak zijn geen gebouwen en bomen aanwezig die geschikt zijn als broedplaats voor deze vogelsoorten. Wel zijn de bomen in het zuidelijk deel van het bestemmingsplangebied (dit valt buiten de begrenzing van het gewenste bouwvlak) en het zuidelijkste perceel behorende bij Dongenseweg 100 (dit valt buiten de begrenzing van het bestemmingsplangebied) van belang voor zogenaamde categorie 5-soorten, zoals in ieder geval Grote bonte specht (*Dendrocopos major*) en mogelijk ook Boomklever (*Sitta europaea*), Boomkruiper (*Certhia brachydactyla*), Koolmees (*Parus major*) en Pimpelmees (*Parus caeruleus*). Nesten van deze vogels, zoals de aangetroffen spechtengaten (zie foto's E en F) zijn alleen jaarrond beschermd als zwaarwegende feiten of ecologische omstandigheden dat rechtvaardigen (zie ook bijlage 2). Tot slot zijn de bomen en bosschages in het plangebied van belang als broedplaats voor algemeen beschermde broedvogels, zoals o.a. Houtduif (*Columba palumbus*), Merel (*Turdus merula*) en Roodborst (*Erithacus rubecula*).

Herpetofauna

Tijdens het veldbezoek zijn geen amfibieën en reptielen waargenomen. Het plangebied biedt geen geschikt voortplantingswater en landhabitat voor zwaardere beschermde soorten van deze taxa. Wel kunnen algemeen beschermde soorten als Bruine kikker (*Rana temporaria*), Gewone pad (*Bufo bufo*), Kleine watersalamander (*Lissotriton vulgaris*), Meerkikker (*Pelophylax ridibundus*) en Middelste groene kikker (*Pelophylax klepton esculentus*) in het plangebied voorkomen. De vijver behorende bij de woning aan Dongenseweg 100 zou voor deze soorten als voortplantingswater kunnen functioneren.

Vaatplanten

Er zijn in het onderzoeksgebied geen strikt beschermde vaatplanten aangetroffen. Gezien de gebiedskenmerken worden deze hier ook niet verwacht, tenzij het aangeplante exemplaren betreft.

4.3 Conclusie en aanbevelingen

Grondgebonden zoogdieren

Het plangebied maakt onderdeel uit van het leefgebied van de Eekhoorn. Als gevolg van de bestemmingsplanwijziging zou het mogelijk kunnen zijn dat een klein deel van dit leefgebied wordt aangetast: De drie tot vier bomen die binnen het gewenste bouwvlak staan, zullen mogelijk worden gekapt. Indien de overige bomen binnen het bestemmingsplangebied en binnen de overige percelen van Dongenseweg 100 blijven behouden, zal de realisatie van een woning op het gewenste bouwvlak echter geen significant negatief effect op de gunstige staat van instandhouding van de Eekhoorn hebben.

Het plangebied is niet geschikt voor de Das. Ondanks de aanwezigheid van geschikt habitat, is ook de Steenmarter niet in het plangebied aangetoond. Realisatie van een woning op het gewenste bouwvlak zal geen significant negatief effect op de Steenmarter hebben. Indien deze marter zich in de toekomst in het plangebied vestigt, is het van belang dat met name de opstallen net buiten het bestemmingsplangebied (op het zuidelijke perceel aan de Dongenseweg 100) behouden blijven of worden gecompenseerd en dat er voldoende beschutting blijft. Voor grondgebonden zoogdieren gelden op dit moment geen verplichtingen in het kader van de Flora- en faunawet. Wel geldt altijd de algemene Zorgplicht (zie laatste alinea van deze paragraaf).

Vleermuizen

Uit de daginventarisatie komt naar voren dat enkele bomen met holtes aan de zuidkant van het bestemmingsplangebied en op het zuidelijke perceel aan de Dongenseweg 100 als vaste verblijfplaats voor vleermuizen kunnen functioneren. Bovendien maken de betreffende percelen en de bomen langs de oprijlaan aan de noordkant van het gewenste bouwvlak waarschijnlijk deel uit van (een deel van) het jachtbiotoop van vleermuizen. Alle inheemse vleermuissoorten zijn zwaarder beschermd middels tabel 3 van de Flora- en faunawet (zie bijlage 1 en 3). De kap van de drie tot vier bomen binnen de begrenzing van het gewenste bouwvlak zal niet leiden tot een significant negatief effect op vleermuizen. Voor de gewenste bestemmingsplanwijziging gelden daarom op dit moment voor vleermuizen geen beperkingen in het kader van de Flora- en faunawet. Indien er echter plannen zijn om bomen met holtes en/of groepen bomen aan de Dongenseweg 100 te gaan kappen, dient voorafgaand aan de kapwerkzaamheden een

uitgebreid onderzoek naar de daadwerkelijke functie van de bomen voor vleermuizen, volgens het vleermuisprotocol*, te worden uitgevoerd. Dit houdt in dat er minimaal vier avond- of ochtendinventarisaties in de periode half mei tot begin oktober noodzakelijk zijn om de aan- of afwezigheid van verblijfplaatsen voldoende aan te kunnen tonen dan wel uit te kunnen sluiten. Indien er vleermuisverblijfplaatsen in het plangebied aanwezig zijn en de functionaliteit hiervan in het geding komt, dient voor deze soortgroep een ontheffing in het kader van de Flora- en faunawet te worden aangevraagd. Tot slot geldt ook voor vleermuizen altijd de algemene Zorgplicht (zie laatste alinea van deze paragraaf).

* *Sinds mei 2009 is het Vleermuisprotocol vastgesteld en nadien bijgesteld. Dit is opgesteld door het Netwerk Groene Bureaus en de Zoogdiervereniging VZZ in overleg met de Dienst Landelijk Gebied (DLG) en de Gegevensautoriteit Natuur (GaN). Het protocol dient als leidraad voor het bepalen hoe en hoe vaak geïnventariseerd moet worden om te voldoen aan de Flora- en faunawet.*

Vogels

In het plangebied zijn zichtwaarnemingen van (algemeen) beschermde vogelsoorten gedaan. Daarnaast zijn in enkele bomen holtes aangetroffen van de Grote bonte specht, een zogenaamde categorie 5-soort. Voor de bescherming van vogelnesten geldt artikel 11 van de Flora- en faunawet, welke luidt:

“Het is verboden nesten, hollen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te beschadigen, te vernielen, uit te halen, weg te nemen of te verstoren”.

De meeste vogels maken elk broedseizoen een nieuw nest, of zijn in staat om een nieuw nest te maken. Deze vogelnesten, voor eenmalig gebruik, vallen alleen tijdens het broedseizoen (grootweg half maart-half juli, soortspecifiek) onder de bescherming van artikel 11 van de Flora- en faunawet (zie bijlage 2). Met betrekking tot deze soorten wordt aanbevolen om versturende werkzaamheden, zoals het slopen van bebouwing, het kappen van bomen en rooien van onderbegroeiing, buiten de broedtijd van vogels uit te voeren. Indien toch binnen de broedtijd van vogels gewerkt wordt, dient voorafgaand aan deze werkzaamheden door een ecologisch deskundige te worden aangetoond dat er geen broedende vogels in het plangebied aanwezig zijn. Bovendien geldt voor alle vogels altijd de algemene Zorgplicht (zie onderaan deze paragraaf).

Een (beperkt) aantal soorten, waaronder de Grote bonte specht, keert vaak terug naar de plaats waar zij het jaar daarvoor hebben gebroed (of de directe omgeving daarvan), maar beschikken over voldoende flexibiliteit om zich, als de broedplaats verloren is gegaan, elders te vestigen. Deze nesten zijn niet jaarrond beschermd, maar vragen wel extra onderzoek. Indien zwaarwegende feiten of

ecologische omstandigheden dat rechtvaardigen, zijn deze verblijfplaatsen namelijk wel jaarrond beschermd (zie ook bijlage 2). Dit betekent dat de bomen met holtes, die binnen de percelen aan de Dongenseweg 100 voorkomen, niet zondermeer gekapt mogen worden. Voorafgaand aan de eventuele kap dient het aantal holle bomen in de directe omgeving van het gebied in kaart te worden gebracht. Indien er niet voldoende alternatieven voor de Grote bonte specht aanwezig zijn, dient bij het kappen van de bomen met holtes voor deze soort een ontheffing in het kader van de Flora- en faunawet te worden aangevraagd.

Voor het opnieuw opnemen van het gewenste bouwvlak in het bestemmingsplan „Vossenbergh“ gelden op dit moment geen beperkingen in het kader van de Flora- en faunawet. Wel dient voor alle vogels altijd de algemene Zorgplicht in acht te worden genomen (zie laatste alinea van deze paragraaf).

Herpetofauna

Voor amfibieën gelden er binnen het plangebied op dit moment geen beperkingen in het kader van de Flora- en faunawet en dient alleen de algemene Zorgplicht (zie tekst onderaan deze paragraaf) in acht te worden genomen.

Vaatplanten

Voor vaatplanten hoeft geen ontheffing in het kader van de Flora- en faunawet te worden aangevraagd en geldt alleen de algemene Zorgplicht (zie tekst onderaan deze paragraaf).

Zorgplicht

Tenslotte geldt altijd de in artikel 2 voorgeschreven Zorgplicht: deze houdt in dat alle mogelijke nadelige gevolgen voor (alle) planten en dieren zoveel mogelijk vermeden moeten worden (voor zover redelijk), bijvoorbeeld door een Egel (*Erinaceus europaeus*) die zich op het werkterrein bevindt te verplaatsen voordat gestart wordt met bepaalde werkzaamheden (hiervoor is eerst een inspectie te voet van het werkterrein nodig).

5 Ecologische Hoofdstructuur (EHS)

Het zuidelijke deel van het bestemmingsplangebied (en van de overige percelen behorende bij Dongenseweg 100) maken onderdeel uit van de EHS (zie figuur 3). De gewenste bestemmingsplanwijziging („realisatie van een bouwvlak”) betreft het noordelijk deel van het bestemmingsplangebied. De locatie voor het gewenste bouwvlak valt buiten de begrenzing van de EHS (zie figuur 3). Dit betekent dat de wezenlijke kenmerken en waarden van de EHS niet worden aangetast als gevolg van de realisatie van een woning op het gewenste bouwvlak. De bestemmingsplanwijziging is wat betreft de wet- en regelgeving omtrent de EHS dan ook aanvaardbaar. Indien er binnen de betreffende delen van de EHS ingrepen worden gepland, zoals bijvoorbeeld de kap van bomen, dient altijd eerst een toetsing in het kader van de EHS te worden uitgevoerd. Een dergelijke individuele ingreep in de EHS is alleen toegestaan indien er sprake is van een groot openbaar belang (zoals o.a. bescherming van flora en fauna, volksgezondheid of openbare veiligheid) of indien er geen alternatieven beschikbaar zijn (voor verdere uitleg, zie hoofdstuk 3).

Referenties

Soons, P.J.A.;
Huber, M. en D. van
der Meijden,

1999-nu, Flora- en Faunawet -bewerking en
toelichting. Band 1-8.
Koninklijke Vermande, Den Haag.

Internet:

www.telmee.nl

www.zoogdiervereniging.nl

www.ravon.nl

www.vlinderstichting.nl

www.libellennet.nl

www.eis-nederland.nl

www.anemoon.org

Bijlage 1: Tabellen soorten Flora- en faunawet

Tabel 1: Algemene soorten

Voor deze soorten geldt een vrijstelling. Er hoeft geen ontheffing van de Flora- en faunawet aangevraagd te worden, maar wel moet de Zorgplicht worden nagekomen.

Zoogdieren

Aardmuis	<i>Microtus agrestis</i>
Bosmuis	<i>Apodemus sylvaticus</i>
Bunzing	<i>Mustela putorius</i>
Dwergmuis	<i>Micromys minutus</i>
Dwergspitsmuis	<i>Sorex minutus</i>
Egel	<i>Erinaceus europaeus</i>
Gewone bosspitsmuis	<i>Sorex araneus</i>
Haas	<i>Lepus europaeus</i>
Hermelijn	<i>Mustela erminea</i>
Huisspitsmuis	<i>Crocidura russula</i>
Konijn	<i>Oryctolagus cuniculus</i>
Ondergrondse woelmuis	<i>Microtus subterraneus</i>
Ree	<i>Capreolus capreolus</i>
Rosse woelmuis	<i>Clethrionomys glareolus</i>
Tweekleurige bosspitsmuis	<i>Sorex coronatus</i>
Veldmuis	<i>Microtus arvalis</i>
Vos	<i>Vulpes vulpes</i>
Wezel	<i>Mustela nivalis</i>
Woelrat	<i>Arvicola terrestris</i>

Reptielen en amfibieën

Bruine kikker	<i>Rana temporaria</i>
Gewone pad	<i>Bufo bufo</i>
Kleine watersalamander	<i>Lissotriton vulgaris</i>
Meerkikker	<i>Pelophylax ridibundus</i>
Middelste groene kikker	<i>Pelophylax klepton esculentus</i>

Mieren

Behaarde bosmier	<i>Formica rufa</i>
Kale bosmier	<i>Formica polyctena</i>
Stronkmier	<i>Formica truncorum</i>
Zwartrugbosmier	<i>Formica pratensis</i>

Vervolg tabel 1: Algemene soorten

Slakken

Wijngaardslak	<i>Helix pomatia</i>
---------------	----------------------

Vaatplanten

Aardaker	<i>Lathyrus tuberosus</i>
Akkerklokje	<i>Campanula rapunculoides</i>
Brede wespenorchis	<i>Epipactis helleborine</i>
Breed klokje	<i>Campanula latifolia</i>
Gewone dotterbloem	<i>Caltha palustris</i> ssp. <i>palustris</i>
Gewone vogelmelk	<i>Ornithogalum umbellatum</i>
Grasklokje	<i>Campanula rotundifolia</i>
Grote kaardenbol	<i>Dipsacus fullonum</i>
Kleine maagdenpalm	<i>Vinca minor</i>
Knikkende vogelmelk	<i>Ornithogalum nutans</i>
Koningsvaren	<i>Osmunda regalis</i>
Slanke sleutelbloem	<i>Primula elatior</i>
Zwanenbloem	<i>Butomus umbellatus</i>

Tabel 2: Overige soorten

Als een goedgekeurde gedragscode op de activiteiten van toepassing is, geldt een vrijstelling. Er hoeft geen ontheffing van de Flora- en faunawet aangevraagd te worden, maar de activiteiten moeten aantoonbaar worden uitgevoerd zoals in de gedragscode is opgenomen. Tevens geldt de Zorgplicht.

Als niet gewerkt kan worden volgens een goedgekeurde gedragscode, dient een ontheffing aangevraagd te worden. De aanvraag wordt beoordeeld op de volgende punten:

- In welke mate wordt de functionaliteit van de vaste voortplantings-, rust- en/of verblijfplaats aangetast door de activiteiten?
- Komt de gunstige staat van instandhouding niet in gevaar?

Zoogdieren

Damhert	<i>Cervus dama</i>
Edelhert	<i>Cervus elaphus</i>
Eekhoorn	<i>Sciurus vulgaris</i>
Grijze zeehond	<i>Halichoerus grypus</i>
Grote bosmuis	<i>Apodemus flavicollis</i>
Steenmarter	<i>Martes foina</i>
Wild zwijn	<i>Sus scrofa</i>

Reptielen en amfibieën

Alpenwatersalamander	<i>Mesotriton alpestris</i>
Levendbarende hagedis	<i>Zootoca vivipara</i>

Dagvlinders

Moerasparelmoervlinder	<i>Euphydryas aurinia</i>
Vals heideblauwtje	<i>Lycaeides idas</i>

Vissen

Beekdonderpad	<i>Cottus rhenanus</i>
Kleine modderkruiper	<i>Cobitis taenia</i>
Rivierdonderpad	<i>Cottus perifretum</i>

Vaatplanten

Aangebrande orchis	<i>Neotinea ustulata</i>
Aapjesorchis	<i>Orchis simia</i>
Beenbreek	<i>Narthecium ossifragum</i>
Bergklokje	<i>Campanula rhomboidalis</i>
Bergnachtorchis	<i>Platanthera chlorantha</i>
Bijenorchis	<i>Ophrys apifera</i>
Blaasvaren	<i>Cystopteris fragilis</i>

Vervolg tabel 2: Overige soorten

Blauwe zeedistel	<i>Eryngium maritimum</i>
Bleek bosvogeltje	<i>Cephalantera damasonium</i>
Bokkenorchis	<i>Himantoglossum hircinum</i>
Brede orchis	<i>Dactylorhiza majalis majalis</i>
Bruinrode wespenorchis	<i>Epipactis atrorubens</i>
Daslook	<i>Allium ursinum</i>
Dennenorchis	<i>Goodyera repens</i>
Duitse gentiaan	<i>Gentianella germanica</i>
Franjegentiaan	<i>Gentianopsis ciliata</i>
Geelgroene wespenorchis	<i>Epipactis muelleri</i>
Gele helmbloem	<i>Pseudofumaria lutea</i>
Gevlekte orchis	<i>Dactylorhiza maculata</i>
Groene nachtorchis	<i>Dactylorhiza viridis</i>
Groensteel	<i>Asplenium viride</i>
Grote keverorchis	<i>Neottia ovata</i>
Grote muggenorchis	<i>Gymnadenia conopsea</i>
Gulden sleutelbloem	<i>Primula veris</i>
Harlekijn	<i>Anacamptis morio</i>
Herfstschrœforchis	<i>Spiranthes spiralis</i>
Herfsttijloos	<i>Colchicum autumnale</i>
Hondskruid	<i>Anacamptis pyramidalis</i>
Honingorchis	<i>Herminium monorchis</i>
Jeneverbes	<i>Juniperus communis</i>
Klein glaskruid	<i>Parietaria judaica</i>
Kleine keverorchis	<i>Neottia cordata</i>
Kleine zonnedauw	<i>Drosera intermedia</i>
Klokjesgentiaan	<i>Gentiana pneumonanthe</i>
Kluwenklokje	<i>Campanula glomerata</i>
Koraalwortel	<i>Coralorrhiza trifida</i>
Kruisbladgentiaan	<i>Gentiana cruciata</i>
Lange ereprijs	<i>Veronica longifolia</i>
Lange zonnedauw	<i>Drosera anglica</i>
Mannetjesorchis	<i>Orchis mascula</i>
Maretak	<i>Viscum album</i>
Moeraswespenorchis	<i>Epipactis palustris</i>
Muurbloem	<i>Erysimum cheiri</i>
Parnassia	<i>Parnassia palustris</i>
Pijlscheefkelk	<i>Arabis hirsuta sagittata</i>
Poppenorchis	<i>Orchis anthropophora</i>
Prachtklokje	<i>Campanula persicifolia</i>
Purperorchis	<i>Orchis purpurea</i>
Rapunzelklokje	<i>Campanula rapunculus</i>

Vervolg tabel 2: Overige soorten

Rechte driehoeksvaren	<i>Gymnocarpium robertianum</i>
Rietorchis	<i>Dactylorhiza majalis praetermissa</i>
Ronde zonnedaauw	<i>Drosera rotundifolia</i>
Rood bosvogeltje	<i>Cephalanthera rubra</i>
Ruig klokje	<i>Campanula trachelium</i>
Schubvaren	<i>Asplenium ceterach</i>
Slanke gentiaan	<i>Gentianella amarella</i>
Soldaatje	<i>Orchis militaris</i>
Spaanse ruiter	<i>Cirsium dissectum</i>
Spindotterbloem	<i>Caltha palustris araneosa</i>
Steenanjer	<i>Dianthus deltoides</i>
Steenbreekvaren	<i>Asplenium trichomanes</i>
Stengelloze sleutelbloem	<i>Primula vulgaris</i>
Stengelomvattend havikskruid	<i>Hieracium amplexicaule</i>
Stijf hardgras	<i>Catapodium rigidum</i>
Tongvaren	<i>Asplenium scolopendrium</i>
Valkruid	<i>Arnica montana</i>
Veenmosorchis	<i>Hammarbya paludosa</i>
Veldgentiaan	<i>Gentianella campestris</i>
Veldsalie	<i>Salvia pratensis</i>
Vleeskleurige orchis	<i>Dactylorhiza incarnata</i>
Vliegenorchis	<i>Ophrys insectifera</i>
Vogelnestje	<i>Neottia nidus-avis</i>
Voorjaarsadonis	<i>Adonis vernalis</i>
Wantsenorchis	<i>Anacamptis coriophora</i>
Waterdrieblad	<i>Menyanthes trifoliata</i>
Weideklokje	<i>Campanula patula</i>
Welriekende nachtorchis	<i>Platanthera bifolia</i>
Wilde gagele	<i>Myrica gale</i>
Wilde kievitsbloem	<i>Fritillaria meleagris</i>
Wilde marjolein	<i>Origanum vulgare</i>
Wit bosvogeltje	<i>Cephalanthera longifolia</i>
Witte muggenorchis	<i>Pseudorchis albida</i>
Zinkviooltje	<i>Viola lutea calaminaria</i>
Zomerklokje	<i>Leucojum aestivum</i>
Zwartsteel	<i>Asplenium adiantum-nigrum</i>
<u>Kevers</u>	
Vliegend hert	<i>Lucanus cervus</i>
<u>Kreeftachtigen</u>	
Rivierkreeft	<i>Astacus astacus</i>

Tabel 3: Soorten bijlage 1 AMvB/ bijlage IV HRL

Als bij een ruimtelijke ingreep verbodsbepalingen uit de Flora- en faunawet overtreden (kunnen) worden, dient een ontheffing aangevraagd te worden op grond van een wettelijk belang uit artikel 2 van het Besluit vrijstelling beschermde dier- en plantensoorten (soorten bijlage 1 AMvB) of uit de Habitatrichtlijn (soorten bijlage IV HRL).

Deze belangen zijn o.a.:

- Bescherming van flora en fauna **(b)**
- Volksgezondheid of openbare veiligheid **(d)**
- Dwingende reden van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en voor het milieu wezenlijk gunstige effecten **(e)**
- Uitvoering werkzaamheden in het kader van ruimtelijke inrichting of ontwikkeling **(j)**

Onderdeel j geldt niet bij overtreding van de Europese Habitatrichtlijn.

De aanvraag wordt beoordeeld op de volgende punten:

- In welke mate wordt de functionaliteit van de vaste voortplantings-, rust- en/of verblijfplaats door de activiteiten aangetast?
- Is er een wettelijk belang (belang b, d, e of j)?
- Is er een bevredigende oplossing?
- Komt de gunstige staat van instandhouding niet in gevaar?

Soorten bijlage 1 AMvB:

Zoogdieren

Boommarter	<i>Martes martes</i>
Das	<i>Meles meles</i>
Eikelmuis	<i>Eliomys quercinus</i>
Gewone zeehond	<i>Phoca vitulina</i>
Veldspitsmuis	<i>Crocidura leucodon</i>
Waterspitsmuis	<i>Neomys fodiens</i>

Reptielen en amfibieën

Adder	<i>Vipera berus</i>
Hazelworm	<i>Anguis fragilis</i>
Ringslang	<i>Natrix natrix</i>
Vinpootsalamander	<i>Lissotriton helveticus</i>
Vuursalamander	<i>Salamandra salamandra</i>

Vissen

Beekprik	<i>Lampetra planeri</i>
Bittervoorn	<i>Rhodeus amarus</i>
Elrits	<i>Phoxinus phoxinus</i>
Gestippelde alver	<i>Alburnoides bipunctatus</i>
Grote modderkruiper	<i>Misgurnus fossilis</i>

Vervolg tabel 3: Soorten bijlage 1 AMvB/ bijlage IV HRL

Vervolg soorten bijlage 1 AMvB:

Dagvlinders

Bruin dikkopje	<i>Erynnis tages</i>
Dwergblauwtje	<i>Cupido minimus</i>
Dwergdikkopje	<i>Thymelicus acteon</i>
Groot geaderd witje	<i>Aporia crataegi</i>
Grote ijsvogelvinder	<i>Limenitis populi</i>
Heideblauwtje	<i>Plebeius argus</i>
Iepenpage	<i>Satyrus w-album</i>
Kalkgraslanddikkopje	<i>Spialia sertorius</i>
Keizersmantel	<i>Argynnis paphia</i>
Klaverblauwtje	<i>Polyommatus semiargus</i>
Purperstreepparelmoervlinder	<i>Brenthis ino</i>
Rode vuurvinder	<i>Lycaena hippothoe</i>
Rouwmantel	<i>Nymphalis antiopa</i>
Tweekleurig hooibeestje	<i>Coenonympha arcania</i>
Veenbesparelmoervlinder	<i>Euphydryas aurinia</i>
Veenhooibeestje	<i>Coenonympha tullia</i>
Veldparelmoervlinder	<i>Melitaea cinxia</i>
Woudparelmoervlinder	<i>Melitaea diamina</i>
Zilvervlek	<i>Bolaria euphrosyne</i>

Vaatplanten

Groot zeegrass	<i>Zostera marina</i>
----------------	-----------------------

Soorten bijlage IV HRL:

Zoogdieren

Bechsteins vleermuis	<i>Myotis bechsteinii</i>
Bever	<i>Castor fiber</i>
Bosvleermuis	<i>Nyctalus leisleri</i>
Brandts vleermuis	<i>Myotis brandtii</i>
Bruinvis	<i>Phocoena phocoena</i>
Franjestaart	<i>Myotis nattereri</i>
Gewone baardvleermuis	<i>Myotis mystacinus</i>
Gewone dolfin	<i>Delphinus delphis</i>
Gewone dwergvleermuis	<i>Pipistrellus pipistrellus</i>
Gewone grootoorvleermuis	<i>Plecotus auritus</i>
Grijze grootoorvleermuis	<i>Plecotus austriacus</i>
Grote hoefijzerneus	<i>Rhinolophus ferrumequinum</i>
Hazelmuis	<i>Muscardinus avellanarius</i>

Vervolg tabel 3: Soorten bijlage 1 AMvB/ bijlage IV HRL

Vervolg soorten bijlage IV HRL:

Hamster	<i>Cricetus cricetus</i>
Ingekorven vleermuis	<i>Myotis emarginatus</i>
Kleine dwergvleermuis	<i>Pipistrellus pygmaeus</i>
Kleine hoefijzerneus	<i>Rhinolophus hipposideros</i>
Laatvlieger	<i>Eptesicus serotinus</i>
Lynx	<i>Lynx lynx</i> spp. lynx
Meervleermuis	<i>Myotis dasycneme</i>
Mopsvleermuis	<i>Barbastella barbastellus</i>
Noordse woelmuis	<i>Microtus oeconomus</i>
Otter	<i>Lutra lutra</i>
Rosse vleermuis	<i>Nyctalus noctula</i>
Ruige (Nathusius") dwergvleermuis	<i>Pipistrellus nathusii</i>
Tuimelaar	<i>Tursiops truncatus</i>
Tweekleurige vleermuis	<i>Vespertilio murinus</i>
Vale vleermuis	<i>Myotis myotis</i>
Watervleermuis	<i>Myotis daubentonii</i>
Wilde kat	<i>Felis silvestris</i>
Witflankdolfijn	<i>Lagenorhynchus acutus</i>
Witsnuitdolfijn	<i>Lagenorhynchus albirostris</i>

Reptielen en amfibieën

Boomkikker	<i>Hyla arborea</i>
Geelbuikvuurpad	<i>Bombina variegata</i>
Gladde slang	<i>Coronella austriaca</i>
Heikikker	<i>Rana arvalis</i>
Kamsalamander	<i>Triturus cristatus</i>
Knoflookpad	<i>Pelobates fuscus</i>
Muurhagedis	<i>Podarcis muralis</i>
Poelkikker	<i>Pelophylax lessonae</i>
Rugstreeppad	<i>Epidalea calamita</i>
Vroedmeesterpad	<i>Alytes obstetricans</i>
Zandhagedis	<i>Lacerta agilis</i>

Dagvlinders

Donker pimpernelblauwtje	<i>Maculinea nausithous</i>
Grote vuurvlinder	<i>Lycaena dispar</i>
Pimpernelblauwtje	<i>Maculinea teleius</i>
Tijmblauwtje	<i>Maculinea arion</i>
Zilverstreephooibeestje	<i>Coenonympha hero</i>

Vervolg tabel 3: Soorten bijlage 1 AMvB/ bijlage IV HRL

Vervolg soorten bijlage IV HRL:

Libellen

Bronslibel	<i>Oxygastra curtusii</i>
Gaffellibel	<i>Ophiogomphus cecilia</i>
Gevlekte witsnuitlibel	<i>Leucorrhinia pectoralis</i>
Groene glazenmaker	<i>Aeshna viridis</i>
Noordse winterjuffer	<i>Sympecma paedisca</i>
Oostelijke witsnuitlibel	<i>Leucorrhinia albifrons</i>
Rivierrombout	<i>Gomphus flavipes</i>
Sierlijke witsnuitlibel	<i>Leucorrhinia caudalis</i>

Vissen

Houting	<i>Coregonus maraena</i>
Steur	<i>Acipenser sturio</i>

Vaatplanten

Drijvende waterweegbree	<i>Luronium natans</i>
Groenknolorchis	<i>Liparis loeselii</i>
Kruipend moerasscherm	<i>Apium repens</i>
Zomerschroeforchis	<i>Spiranthes aestivalis</i>

Kevers

Brede geelrandwaterroofkever	<i>Dytiscus latissimus</i>
Gestreepte waterroofkever	<i>Graphoderus bilineatus</i>
Heldenbok	<i>Cerambyx cerdo</i>
Juchtleerkever	<i>Osmoderma eremita</i>

Tweekleppigen

Bataafse stroommossel	<i>Unio crassus</i>
-----------------------	---------------------

Slakken

Platte schijfhoren	<i>Anisus vorticulus</i>
--------------------	--------------------------

Bijlage 2: Vogels, ruimtelijke ingrepen en de Flora- en faunawet

Als maatregelen genomen kunnen worden om de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaats te garanderen en de verblijfplaats niet aangetast wordt, hoeft geen ontheffing van de Flora- en faunawet aangevraagd te worden. Aantasting van een verblijfplaats moet voorkomen worden door buiten het broedseizoen te werken. Wanneer dit niet mogelijk is, omdat het een jaarrond beschermde verblijfplaats betreft, moeten nog steeds maatregelen genomen worden om de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaats te garanderen én is een ontheffing nodig voor het verstoren van het nest, op grond van een wettelijk belang uit artikel 2 van het Besluit vrijstelling beschermde dier- en plantensoorten.

Deze belangen zijn:

- Bescherming van flora en fauna **(b)**
- Veiligheid van het luchtverkeer **(c)**
- Volksgezondheid of openbare veiligheid **(d)**
- Dwingende reden van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en voor het milieu wezenlijk gunstige effecten **(e)**
- Uitvoering werkzaamheden in het kader van ruimtelijke inrichting of ontwikkeling **(j)**

Als geen maatregelen genomen kunnen worden om de functionaliteit van de voortplantings- en/of rust- en verblijfplaats te garanderen, dient een ontheffing aangevraagd te worden op grond van een wettelijk belang uit de Vogelrichtlijn. Dit kan niet op grond van belang j (Uitvoering werkzaamheden in het kader van ruimtelijke inrichting of ontwikkeling).

De aanvraag wordt beoordeeld op de volgende punten:

- In welke mate wordt de functionaliteit van de vaste voortplantings-, rust- en/of verblijfplaats aangetast door de activiteiten?
- Is er een wettelijk belang?
- Is er een bevredigende oplossing?
- Komt de gunstige staat van instandhouding niet in gevaar?

Bescherming van vogelnesten

Artikel 11 van de Flora- en faunawet luidt:

“Het is verboden nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te beschadigen, te vernielen, uit te halen, weg te nemen of te verstoren”.

Tijdens de werkzaamheden moet rekening gehouden worden met het broedseizoen van vogels. De Flora- en faunawet kent geen standaardperiode voor het broedseizoen. Het gaat er om of er sprake is van een broedgeval. De meeste vogels maken elk broedseizoen een nieuw nest, of zijn in staat om een nieuw nest te maken. Deze vogelnesten voor eenmalig gebruik vallen alleen tijdens het broedseizoen (grootweg half maart-half juli) onder de bescherming van artikel 11 van de Flora- en faunawet. Voor deze soorten is geen ontheffing nodig voor werkzaamheden buiten het broedseizoen en ook niet als

maatregelen worden getroffen die voorkomen dat deze soorten zich op de bouwplaats vestigen tijdens het broedseizoen.

Een (beperkt) aantal soorten bewoont het nest echter permanent of keert elk jaar terug naar hetzelfde nest. Verblijfplaatsen van deze vogelsoorten zijn *jaarrond* beschermd:

Nesten die het hele jaar door zijn beschermd

Voor de volgende categorieën gelden de verbodsbepalingen van artikel 11 van de Flora- en faunawet het *gehele* seizoen:

1. Nesten die, behalve gedurende het broedseizoen als nest, buiten het broedseizoen in gebruik zijn als vaste rust- en verblijfplaats (voorbeeld: Steenuil).
2. Nesten van koloniebroeders die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast zijn of afhankelijk zijn van bebouwing of biotoop. De (fysieke) voorwaarden voor de nestplaats zijn vaak zeer specifiek en limitatief beschikbaar (voorbeeld: Roek, Gierzwaluw en Huismus).
3. Nesten van vogels, zijnde geen koloniebroeders, die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast zijn of afhankelijk van bebouwing. De (fysieke) voorwaarden voor de nestplaats zijn vaak zeer specifiek en limitatief beschikbaar (voorbeeld: Ooievaar, Kerkuil en Slechtvalk).
4. Vogels die jaar in jaar uit gebruik maken van hetzelfde nest en die zelf niet of nauwelijks in staat zijn een nest te bouwen (voorbeeld: Boomvalk, Buizerd en Ransuil).

Nesten die *niet* het hele jaar door zijn beschermd

5. Nesten van vogels die weliswaar vaak terugkeren naar de plaats waar zij het jaar daarvoor hebben gebroed of de directe omgeving daarvan, maar die wel over voldoende flexibiliteit beschikken om, als de broedplaats verloren is gegaan, zich elders te vestigen. Categorie 5-soorten vragen extra onderzoek, ook al zijn hun nesten niet jaarrond beschermd; deze soorten zijn namelijk *wel* jaarrond beschermd als zwaarwegende feiten of ecologische omstandigheden dat rechtvaardigen.

Aangepaste lijst jaarrond beschermde vogelnesten die momenteel door het ministerie van Economische Zaken (EZ) wordt gehanteerd:

Nesten van de volgende soorten zijn jaarrond beschermd indien ze nog in functie zijn:

Boomvalk	<i>Falco subbuteo</i>
Buizerd	<i>Buteo buteo</i>
Gierzwaluw	<i>Apus apus</i>
Grote gele kwikstaart	<i>Motacilla cinerea</i>
Havik	<i>Accipiter gentilis</i>
Huisemus	<i>Passer domesticus</i>
Kerkuil	<i>Tyto alba</i>
Oehoe	<i>Bubo bubo</i>

Vervolg tabel

Ooievaar	<i>Ciconia ciconia</i>
Ransuil	<i>Asio otus</i>
Roek	<i>Corvus frugilegus</i>
Slechtvalk	<i>Falco peregrinus</i>
Sperwer	<i>Accipiter nisus</i>
Stenuil	<i>Athene noctua</i>
Wespendief	<i>Pernis apivorus</i>
Zwarte wouw	<i>Milvus migrans</i>

Nesten van de volgende soorten (categorie 5-soorten) zijn niet jaarrond beschermd, tenzij zwaarwegende feiten of ecologische omstandigheden dat rechtvaardigen

Blauwe reiger	<i>Ardea cinerea</i>
Boerenwaluw	<i>Hirundo rustica</i>
Bonte vliegenvanger	<i>Ficedula hypoleuca</i>
Boomklever	<i>Sitta europaea</i>
Boomkruiper	<i>Certhia brachydactyla</i>
Bosuil	<i>Strix aluco</i>
Brilduiker	<i>Bucephala clangula</i>
Draaihals	<i>Jynx torquilla</i>
Eider	<i>Somateria mollissima</i>
Ekster	<i>Pica pica</i>
Gekraagde roodstaart	<i>Phoenicurus phoenicurus</i>
Glanskop	<i>Parus palustris</i>
Gauwe vliegenvanger	<i>Muscicapa striata</i>
Groene specht	<i>Picus viridis</i>
Grote bonte specht	<i>Dendrocopos major</i>
Hop	<i>Upupa epops</i>
Huiswaluw	<i>Delichon urbica</i>
IJsvogel	<i>Alcedo atthis</i>
Kleine bonte specht	<i>Dendrocopos minor</i>
Kleine vliegenvanger	<i>Ficedula parva</i>
Koolmees	<i>Parus major</i>
Kortsnavelboomkruiper	<i>Certhia familiaris macrodactyla</i>
Oeverwaluw	<i>Riparia riparia</i>
Pimpelmees	<i>Parus caeruleus</i>
Raaf	<i>Corvus corax</i>
Ruigpootuil	<i>Aegolius funereus</i>
Spreeuw	<i>Sturnus vulgaris</i>
Tapuit	<i>Oenanthe oenanthe</i>

Vervolg tabel

Torenavalk	<i>Falco tinnunculus</i>
Zeearend	<i>Haliaeetus albicilla</i>
Zwarte kraai	<i>Corvus corone</i>
Zwarte mees	<i>Parus ater</i>
Zwarte roodstaart	<i>Phoenicurus ochruros</i>
Zwarte specht	<i>Dryocopus martius</i>

Bijlage 3: Vleermuizen, ruimtelijke ingrepen en de Flora- en faunawet

Vleermuizen en hun leefgebied zijn beschermd door de Flora- en faunawet. In geval van een ruimtelijke ingreep moet ruim van tevoren bekeken worden of deze ingreep nadelige invloed kan hebben op vleermuizen en hoe hiermee omgegaan moet worden.

Verblijfplaatsen

Vleermuizen maken het hele jaar door gebruik van verschillende verblijfplaatsen (o.a. in bomen en gebouwen). Grofweg zijn vleermuisverblijfplaatsen op te delen in winterverblijfplaats (waar overwinterd wordt), dagkwartieren (waar de mannetjes in de kraamkolonieperiode overdag zitten, alleen of in kleine groepjes), kraamkolonies (vrouwtjes en hun jongen, vaak in grote groepen), paarverblijven (waar gepaard wordt, vaak in het najaar, soms gelijk aan de winterverblijfplaats) en tussenkwartieren (gebruikt in de periode tussen overwinteren en de zomerperiode in). Per type verblijfplaats gebruiken vleermuizen vaak meerdere verblijven waartussen gewisseld wordt, bijvoorbeeld wanneer elders het klimaat geschikter is of om aan parasieten te ontkomen. Vleermuizen zijn wel zeer honkvast wat betreft de diverse verblijven die ze gebruiken. Dit betekent dat hun verblijven belangrijk zijn voor instandhouding van de populatie en dat deze daarom beschermd worden door de Flora- en faunawet.

Sinds mei 2009 is het Vleermuisprotocol vastgesteld. Dit is opgesteld door het Netwerk Groene Bureaus en de Zoogdiervereniging VZZ in overleg met de Dienst Landelijk Gebied (DLG) en de Gegevensautoriteit Natuur (GaN). Het protocol dient als leidraad voor het bepalen hoe en hoe vaak geïnventariseerd moet worden om te voldoen aan de Flora- en faunawet. In maart 2013 is het protocol aangepast. Let op: voor het bepalen of een gebouw of een potentieel geschikte boom van belang is als vleermuisverblijfplaats, is over het algemeen een relatief langlopend onderzoek nodig (van april t/m september/oktober) en zijn gemiddeld 4 tot 7 bezoeken nodig.

Maatregelen zijn nodig:

- indien sprake is van een verblijfplaats die van significant belang is of zou kunnen zijn en/of;
- indien vleermuizen aangetroffen zijn.

Er is over het algemeen sprake van een significant belangrijke verblijfplaats (ook wel vaste verblijfplaats genoemd, een verblijfplaats die van belang is voor een populatie) als:

- er sprake is van een kraamkolonie;
- er sprake is van een belangrijke overwinteringsplaats of paarplaats;
- er geen alternatieve verblijfplaatsen in de directe omgeving beschikbaar zijn;
- de gunstige staat van instandhouding van de (populatie van) de soort in het geding is bij het verdwijnen van de verblijfplaats.

De te nemen maatregelen moeten er voor zorgen dat verbodsbepalingen uit de Flora- en faunawet niet overtreden worden. Dit betekent dat er geen dieren gedood, verwond of actief verstoord mogen worden en dat in geval van significant belangrijke verblijfplaatsen deze behouden

blijven of anders tijdig op een goede manier vervangen worden. De functie die het leefgebied voor de betreffende populatie vervult moet onverminderd blijven bestaan.

Om te voorkomen dat dieren gedood, verwond of actief verstoord worden, kunnen de volgende maatregelen nodig zijn:

- niet slopen in de winterslaaperperiode (in deze periode kan zelden met zekerheid worden vastgesteld dat vleermuizen afwezig zijn in een potentieel geschikt en onoverzichtelijk object, omdat ze dan ook 's nachts passief zijn. Dat maakt ze in deze periode overigens extra kwetsbaar);
- vlak voor de sloop onderzoeken of er individuen aanwezig zijn in het te slopen object. Zijn deze wel aanwezig dan geldt dat in geval van een significant belangrijke verblijfplaats gewacht moet worden tot het dier of de dieren weg zijn, anders kan het dier/kunnen de dieren ook passief verjaagd worden (door verstoring van het microklimaat of 's nachts dichten van de invliegopening) mits zij niet verwond, gedood of actief verstoord worden.

Bij het verdwijnen van een verblijfplaats dient een ontheffing aangevraagd te worden bij het Ministerie van Economische Zaken (Dienst Regelingen). Onderdeel van deze ontheffingsaanvraag is een activiteitenplan waarin maatregelen beschreven staan die genomen worden om de nadelige effecten, als gevolg van de voorgenomen plannen, op vleermuizen zoveel mogelijk te voorkomen/verminderen. De te nemen maatregelen kunnen bijvoorbeeld bestaan uit het aanbieden van inpandige voorzieningen in nieuwbouw, zodat deze geschikt is voor vleermuizen om in te verblijven.

Jachtgebied en vliegroutes

Naast verblijfplaatsen bestaat het leefgebied van vleermuizen uit foerageergebied en vliegroutes (vaak bomenrijen of waterlopen). Deze zijn ook beschermd als zij van significant belang zijn. Zij gelden als significant belangrijk indien bij aantasting de functionaliteit van de verblijfplaats(en) in het geding komt. Is dat het geval, dan zijn maatregelen nodig die dit voorkomen, anders is een ontheffing nodig. Ook hier geldt dat deze alleen verstrekt wordt in geval van projecten waarbij sprake is van groot openbaar belang.